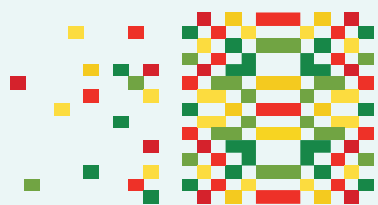

TAUTINIŲ bendrijų 2010 naujienos Nr. 1 (32)

Lietuvos tautinės bendrijos fotografijose. Moldavė.

Tikime Laisve

1990 KOVO 11

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad 2010 m. kovo 11 d. sukanka 20 metų, kai Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė aktą „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“, ir pažymėdamas šio akto istorinę reikšmę tiek Lietuvai, tiek pasauliui, nutarė paskelbti 2010 metus Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmečio metais.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Eugenijus Petrovas dalinasi prisiminimais apie tas istorines dienas, problemas, kurias teko spręsti, atkuriant Lietuvos valstybingumą, valstybės politiką tautinių mažumų atžvilgiu.

p.3

TBN nuotr.

Aušros Pilaitienės nuotr.

Sausio 23 d. Klaipėdos senamiestyje linksmai ir triukšmingai vyko rusiškos žimos linksmybės.

Visą praėjusių metų rudenį Kauno įvairių tautų kultūrų centras vykdė nacionalinį pilietinio ugdymo projektą „Visa Lietuva: žemėlapis be baltų dėmių“, skirtą Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Centro

suburta komanda lankė ugdymo įstaigas įvairiose Lietuvos vietose ir kvietė moksleivius savo sukurtais fotografijomis pildyti Lietuvos žemėlapi, nepaliekant jame baltų dėmių, t. y. atspindėti kultūrinę ir tautinę šalies įvairovę.

p. 16

Vokiečių kultūros dienos Kaune
iš ciklo
„Istoriją kuriame kartu“
2009 m. gruodžio 19 d. šeštadienį, 13 val.,
Kauno miesto muziejuje
M. Valančiaus g. 6

**Kauno vokiečių kultūros draugijos „Kulturverband“
parodos „Praeities prisiminimai“ atidarymas.
Folkslieder – vokiečių liaudies dainų koncertas.**

*Selten wird das Treffliche gefunden, selten geschätzt.
W. Goethe
Retai pasitaiko laimė surasti laiką tokiam susibūrimui,
o dar rečiau jį tinkamai įvertinti.*

Rėmėjai: Kauno miesto savivaldybė, Tautinių mažumų ir lyčių departamentas prie LRV
Organizatoriai: Kauno vokiečių kultūros draugija „Kulturverband“, Kauno miesto muziejus
Kauno vokiečių kultūros draugija tel.: 8 618 84161 Kauno miesto muziejus tel.: (8 37) 20 82 20

Praėjusių metų gruodžio mėnesį Kaune vyko Vokiečių kultūros dienos iš ciklo „Istoriją kuriame kartu“. Ta proga miesto muziejuje atidaryta Kauno vokiečių kultūros draugijos „Kulturverband“ paroda „Praeities prisiminimai“.

p. 11

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidinių spaudai parengė

Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai,

Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.

Tel./faksas (8-5) 216 04 08

el.paštas. tbn@takas.lt

Redakcinės komisijos nuomonė

nebūtinai sutampa

su autorių nuomone

M a k e t a v o

Mindaugas Markevičius

T u r i n y s

■ SEIME

2011 metus siūloma paskelbti Holokausto aukų atminimo metais.....2

Atmestas siūlymas leisti pavardes dokumentuose rašyti nelietuviškais

rašmenimis2

■ VYRIAUSYBĖJE

Bus įamžintos ir sutvarkytos Šnipiškių žydų kapinės2

■ AKTUALIJOS

Iškilmingai paminėtos Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 20-osios
metinės3

J. Rumša. „...atsižvelgiant į visų Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų
interesus, nepažeidžiant nacionalinio orumo ir teisių“4

Sudaryta darbo grupė Tautinių mažumų įstatymo projektui parengti8

I. Zinkevičiūtė. Prieš rasizmą ir kitas nepakantumo formas – kino kalba...8

Posėdžiavo Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisija9

Lietuvoje vyksta akcija „Tolerancija – 2010“9

■ KULTŪRA

V. Berežok. Kauno M. Dobužinskio rusų kultūros ir estetinio lavinimo
centrai – 20 metų10

P. Budraitis. Vokiečių kultūros draugijos dienos Kaune11

A. Bojadžian. Kauno armėnų bendrijai – 15 metų14

■ NAUJIENOS, ĮVYKIAI, FAKTAI

L. Bartkienė. Aukštas svečias iš Moldovos Respublikos Tautinių bendrijų
namuose13

Dar vienas savaitraštis rusų kalba13

Vilniuje kyla „Maskvos namai“13

J. Rumša. Jelena Konickaja apdovanota Slovėnijos ordinu15

Ministro Pirmininko Padėkos raštai – tautinių bendrijų atstovams16

I. Zinkevičiūtė. Lietuvoje neturi būti baltų dėmių16

Lietuvos mokyklose tautinių mažumų kalbomis mokosi 7,6 proc. vaikų16

Tolerancijos žmogus – poetas T. Venclova17

Svarstoma leisti dvikalbius gatvių ir vietovių užrašus17

Išleistas „Karaimų abėcėlės“ elementorius18

Tautinių bendrijų namuose18

■ NAUJOS KNYGOS

Lietuvos žydų istorija: žvilgsnis iš Izraelio19

Pradingęs ir vėl atrastas pasaulis19

Neatskiriama Lietuvos kultūros dalis19

■ TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Tautinės mažumos Estijoje20

■ S U M M A R Y

2011 metus siūloma paskelbti Holokausto aukų atminimo metais

Seimo narys Emanuelis Zingeris Seime įregistravo rezoliucijos projektą, kuriuo siekiama pagerbti Holokausto aukas. Rezoliucijos projektą pasirašė 51 įvairių politinių partijų Seimo nariai. Rezoliucijos iniciatorius E. Zingeris siūlo 2011 metus paskelbti Holokausto aukų atminimo Lietuvoje metais.

Lietuvos žydų netektis nacistinės okupacijos metais rezoliucijoje pabrėžiama kaip tragiška bendros – abiejų tautų – istorijos dalis, smerkiamas nacistinės okupacijos metais nacių ir jų kolaborantų Lietuvoje vykdytas žydų genocidas.

Vyriausybė raginama 2010 m. parengti valstybės programą, skirtą

pagerbti Holokausto aukas, tėvynainius, kovojusius prieš fašizmą, ir žydų gelbėtojus, atkurti ir įamžinti Lietuvos žydų istorijos ir kultūros paveldą.

Rezoliucija Lietuvos žmonės kviečiami aktyviai ugdyti ir puoselėti toleranciją ir istorines Lietuvos tautų sugyvenimo tradicijas.

Atmestas siūlymas leisti pavardes dokumentuose rašyti nelietuviškais rašmenimis

Seimas atmetė Vyriausybės pateiktą Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektą, kuris būtų leidęs asmens dokumentuose pavardes rašyti kitais lotyniško pagrindo rašmenimis.

Už projektą po pateikimo balsavo 30 parlamentarų, prieš buvo 38, susilaikė 36. Seimo nariai net nesutiko grąžinti Vyriausybei tobulinti šio dokumento, jis atmestas visiškai.

Vyriausybės projekte siūlyta, jog nuo 2011 m. asmens dokumentuose pavardės galės būti nebelietuvinamos, o nuo 2013 m. – pasuose, tapatybės kortelėse arba leidime gyventi šalyje asmenvardžiai bus pradėti ra-

šyti su visais umliautais, nosinėmis, perbraukimais, brūkšneliais.

Vyriausybės projekte numatyta, kad vardus ir pavardes pasuose, asmens tapatybės kortelėse, leidimuose gyventi Lietuvoje galima rašyti originalo kalba su visais lotyniškais rašmenimis, tokiais kaip x, w, q, taip pat su umliautais.

Seimas pritarė alternatyviam projektui. Jame siūloma pavardes dokumentuose rašyti tik lietuviškai, tačiau greta kaip grafinę formą leisti įrašyti pavardę originalo kalba. Pastarasis įrašas jokios teisinės galios neturėtų.

Konstitucinis Teismas 1999 m.

paskelbė, kad vardas ir pavardė piliečio pase turi būti rašomi valstybine kalba, o pernai nurodė, kad nelietuviškais rašmenimis vardas ir pavardė gali būti rašomi paso kitų įrašų skyriuje, tačiau toks įrašas „neturėtų būti prilygintas įrašui apie asmens tapatybę valstybine kalba“.

Leisti vardų ir pavardžių rašybą ne vien lietuviškais rašmenimis seniai prašo lenkų tautinė mažuma. Vyriausybė taip pat argumentuoja, jog asmenvardžių rašybos liberalizavimas būtų naudingas santuokas su užsieniečiais sudariusiems Lietuvos piliečiams.

VYRIAUSYBĖJE

Bus įamžintos ir sutvarkytos Šnipiškių žydų kapinės

Vyriausybė nusprendė, kad Šnipiškių žydų kapinių teritorija negali būti naudojama (arba skiriama) masiniams susibūrimams ir renginiams, tačiau ji turi likti viešąja erdve, kuri leistų užtikrinti Vilniaus koncertų ir sporto rūmų nekilnojamojo kultūros paveldo objekto funkcionavimą.

Taip pat nuspręsta, kad konkrečios Šnipiškių žydų kapinių ribos vietovėje

nežymimos ir, įvertinus Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto prašymą, nebus vykdomi giluminiai žemės kasimo darbai. Tvarkant šias kapines, leidžiami žemių užpylimo darbai, teritorijos dangos gali būti pašalinamos ar keičiamos, o kapinių teritorijoje medžiai ar kiti augalai, turintys galias šaknis, nebus sodinami.

Bus panaikinta automobilių stovėji-

mo aikštelė, esanti apatinėje teritorijos terasoje, įrengtas simbolinis kapinių įamžinimo ženklas (meninės išraiškos formos neribojamos), atspindintis Šnipiškių žydų kapinių svarbą Lietuvos istorijoje, įamžinant žymiausių žmonių palaidojimus.

Šnipiškių žydų kapinių sutvarkymo ir įamžinimo darbai bus papildomai derinami su Lietuvos žydų bendruomene.

Iškilmingai paminėtos Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 20-osios metinės

Lietuva paminėjo Nepriklausomybės atkūrimo 20-ąsias metines. 1990 m. kovo 11-ąją Aukščiausioji Taryba - Atkuriamasis Seimas priėmė aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos valstybės atstatymo“. Už šį aktą balsavo 124, susilaikė 6 deputatai. Šiuo aktu Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama Tautos valią, nutarė ir iškilmingai paskelbė, kad yra atkuriamas 1940 m. svetimos jėgos panaikintas Lietuvos Valstybės suverenių galių vykdymas, ir Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Tautinių bendrijų namai pasveikino Lietuvos tautines bendrijas šventės proga. Sveikinime sakoma: „Ši data mums primena ilgą ir nelengvą kelią į laisvą valstybę – Lietuvą – bendrus visų joje gyvenančių tautų namus. Ši data mums primena daugiataukstantinius Sąjūdžio mitingus Vingio ir Kalnų parkuose Vilniuje, Baltijos kelią, žvarbias 1991-ųjų metų sausio naktis prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų, Televizijos bokšto, kur vieni šalia kitų stovėjo daugelio Lietuvos tautybių žmonės – laisvės gynėjai.

Tarp 1990 m. Kovo 11-osios Ne-

priklausomybės akto signatarų yra visų pagrindinių Lietuvos tautų atstovų, kurie visi kartu balsavo už nepriklausomą ir laisvą Lietuvą“.

Kovo 11-ąją šventiniai renginiai prasidėjo iškilmingu minėjimu Seime. Į jį, be kitų svečių, buvo pakviesti Tautinių bendrijų tarybos nariai.

Minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmetį, vilniečius ir sostinės svečius draugėn subūrė šventinė eiseną „Nepriklausomybės keliu“. Joje dalyvavo ir

tautinių bendrijų atstovai su savo nacionalinėmis vėliavomis.

Katedros aikštėje prasidėjusi eiseną nusidriekė per visą Gedimino prospektą – prasidėjo prie istorinės Sąjūdžio būstinės Gedimino prospekto pradžioje, sustojo V. Kudirkos aikštėje, vėliau Lukiškių aikštėje ir pasiekė Nepriklausomybės aikštę.

Kovo 11-ąją vyko daug kitų renginių.

TBN inf.

„...atsižvelgiant į visų Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų interesus, nepažeidžiant nacionalinio orumo ir teisių“

Kovo 11 d. sukako 20 metų, kai Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė aktą „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“. Seimas, pažymėdamas šio akto istorinę reikšmę, paskelbė 2010 metus Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmečio metais.

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro Eugenijaus Petrovo paprašėme pasidalinti prisiminimais apie tas istorines dienas, problemas, kurias teko spręsti, atkuriant Lietuvos valstybingumą, valstybės politiką tautinių mažumų atžvilgiu.

Jonas RUMŠA

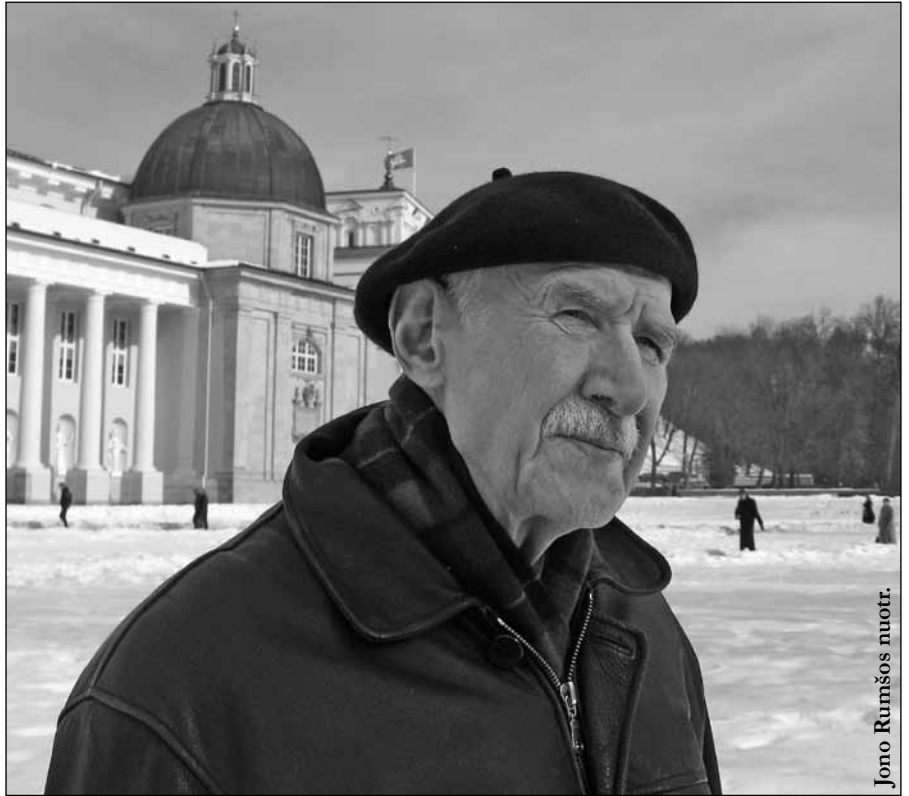
Permainos pribrendo

- Į Aukščiausiąją Tarybą Jūs buvote išrinktas kaip Sąjūdžio kandidatas. Kas Jus atvedė į Sąjūdį?

- Mano kelias į Sąjūdį prasidėjo dar tada, kai šis judėjimas, vėliau išaugęs į masinį, vos leido pirmuosius daigus. Tuo metu aš dirbau Puslaidininkų fizikos institute. Tekdavo labai dažnai vykti į komandiruotes į Rusiją. Mes su maskviečiais turėjome bendrą darbų mūsų institute.

M. Gorbačiovo paskelbtą vadinamąją perestroiką aš pastebėjau, skaitydamas tiesiog revoliucinius straipsnius žurnale „Ogoniok“. Juose buvo teigiama, kad norint išvesti šalį iš sąstingio, būtinos ryžtingos politinės ir ekonominės reformos. Bene pirmasis šis žurnalas viešai prabilo ir apie didžiulio masto stalinines represijas.

Bendraudamas su maskviečiais, aš stebėjaisi, kaip drąsiai jie kritikuoja

Eugenijus Petrovas Vilniuje, Katedros aikštėje. 2010 m. vasaris.

šalies santvarką, kalba apie subjuojusią korupciją, neūkiškumą kiekviename žingsnyje, atsilikimą nuo Vakarų technologijų srityje ir kt.

Šiame fone Lietuva atrodė tarsi snaudžiantis vulkanas.

Tačiau ir pas mus ėmė rodytis pirmieji permainų daigai. Puslaidininkų fizikos institute buvo įsteigta stipri Sąjūdžio grupė. Dažnai vyko instituto kolektyvo susitikimai su Sąjūdžio iniciatyvinės grupės nariais Arvydu Juozaičiu, Kazimieru Antanavičiumi, Eduardu Vilku ir kt. Jie kalbėjo, įrodinėjo, kad ir mums reikalinga kryptinga veikla, kažkas panašaus kaip Estijoje. Instituto Sąjūdžio grupėje buvau vienas tų, kurie galėjo atstovauti vadinamiesiems kitakalbiamis. Vėliau mane delegavo į Vilniaus miesto Sąjūdžio tarybą. Daugiausia laiko teko skirti darbiu

„Laboroje“, kurioje buvau jos pirmininko pavaduotoju.

Valdžia „Laboros“ vengė

- Kaip „Labora“ atsirado ir kokie buvo jos veiklos būdai?

- Sąjūdžio idėjas reikėjo plėsti tarp įvairių gyventojų grupių, taip pat ir pramonės įmonėse. Tam buvo įkurta Vilniaus miesto įmonių darbininkų ir tarnautojų draugija „Labora“.

Mus jaudino padėtis vadinamųjų „pašto dėžučių“ gamyklose, t. y. kari- nio-pramoninio komplekso įmonėse. Jų darbuotojai ir ypač administracinis personalas buvo visiškai kito mąstymo žmonės. Jie daugiau žiūrėjo, kas bus daroma Rusijoje, o ne kas darytina ar darysis Lietuvoje. Tam turėjo įtakos ir pati gamyklų specifika. Tai buvo sąjunginio pavaldumo įmonės, vyk-

dančios nurodymus iš Maskvos. Ten dirbo daug gabios, turinčios puikų išsilavinimą techninės inteligentijos. Su tais žmonėmis reikėjo dirbti, kalbėtis, diskutuoti, patraukti į savo pusę.

Į „Laborą“ mes pakvietėme nemažai žmonių iš šių gamyklų. Tai daugiausia buvo lietuviai, kurie pritarė Sąjūdžio idėjoms, bet atėjo ir vienas kitas kitakalbis – rusas, lenkas.

Neigaliųjų kombinato (jis buvo Kauno gatvėje, Vilniuje) salėje kiekvieną ketvirtadienį po darbo rengdavome susitikimus, į kuriuos atvykdavo įvairių gamyklų darbuotojai.

Vėliau tokius susitikimus pradėjome rengti pačiose įmonėse. Tiesa, mūsų į vidų neįleisdavo. Kartą susitikti su kolektyvu atvykome į „Ventos“ susivienijimą. Buvęs direktorius Klimauskas kategoriškai atsisakė mus įleisti į vidų. Nepadėjo jokie prašymai, įtikinėjimai, netgi maldavimai. Bet žmonės jau renkasi, buriuojasi, nori su mumis susitikti. Netoliese buvo miškelis, pievelė. Toje pievelėje ir surengėme susitikimą su „Ventos“ darbuotojais.

Po tokių susitikimų „Laboros“ grupė augo ir plėtėsi. Sąjūdžio Vilniaus miesto taryboje mes turėjome kelis savo atstovus.

- Apie ką buvo kalbama, kokius klausimus keldavo žmonės tuose susitikimuose?

- Pagrindinė tema buvo – reformų, pertvarkymų būtinybė. Komandiniai ekonomikos valdymo metodai, centrinų žinybų diktatas ne tik kaustė vietinę iniciatyvą, bet ir stabdė pažangą. Aiškinome, kad respublikai reikia didesnio ekonominio savarankiškumo. Anuo metu apie nepriklausomybę nebuvo šnekama. Apie tai pradėta kalbėti vėliau, kai Kaune 1989 m. paminėta Vasario 16-oji.

Rusakalbiai karinių gamyklų darbuotojai dažnai klausdavo: „Čto budet s nami?“ („Kas laukia mūsų?“). Aiškindavome, kad sąjunginio pavaldumo įmonėse, kai jos taps pavaldžios Lietuvai, ką jos begamintų, jie kaip specialistai bus reikalingi.

Pirmieji tikri rinkimai

- Jūs buvote išrinktas Aukščiausiosios Tarybos, vėliau pavadintos ir Atkuriamuoju Seimu, deputatu. Kaip vyko rinkiminė kampanija?

- Artėjant rinkimams į Aukščiausiąją Tarybą, Sąjūdžio taryboje mane pradėjo agituoti kad balotiruočiausi, nes reikėjo kandidatų, kurie atstovautų įvairių tautybių rinkėjams, kurių ypač Vilniuje buvo didelė dalis. Tai buvo pirmieji laisvi, tikri rinkimai po daugelio metų komunistinės nomenklatūros vykdytų balsavimo spektaklių.

Aš buvau įregistruotas Vilniaus miesto 12-ojoje rinkiminėje apygardoje. Šiame miesto rajone buvo daug stambių gamyklų, tokių kaip „Elfa“, vadinamoji Burdenkos ir kt. Jose dirbo daug rusakalbių žmonių, o rinkiminėje apygardoje gyveno daug kitataučių. Istorija kartojosi. Į įmones mūsų neįleisdavo. Žmonės, su kuriais kartu dirbome „Laboroje“, tapo mano labai svarbia atrama, ruošiantis rinkimams. Jie įvesdavo mane į bendrabučius, kuriuose gyveno dauguma tų įmonių darbininkų. Ten mes vadinamuosiuose raudonuosiuose kampuose arba tiesiog koridoriuje pabendraudavome su žmonėmis, pasikalbėdavome, palikdavome literatūros. Mes, Sąjūdžio atstovai, vadovavomės ir aiškinome rinkėjams Sąjūdžio parengtą rinkiminę programą.

- Kaip šioje programoje buvo atspindimi tautinių bendrijų interesai?

- Sąjūdis nuo pat įsikūrimo pradžios siekė, kad kitataučiai nesijaustų Lietuvoje antrarūšiais žmonėmis, o būtų visaverčiais krašto piliečiais, kad būtų atsižvelgiama į jų interesus. Tai atsispindėjo ir rinkiminėje programoje. Pavyzdžiui, tada aktualūs buvo kalbos reikalai. Valstybine kalba paskelbta lietuvių kalba, kuri turėjo funkcionuoti įstaigose ir apskritai viešajame gyvenime. Tam tikra dalis

kitataučių tarnautojų, pareigūnų jos nemokėjo. „Padėti kitataučiams lietuvių kalbos išmokti nemokamai“, – toks buvo vienas Sąjūdžio rinkiminės programos punktų. Joje taip pat buvo įrašyta, kad visoms Lietuvoje gyvenančioms etninėms bendruomenėms turi būti suteikta kultūrinė autonomija, o jų kultūrinė ir švietėjiška veikla remtina kaip Lietuvos kultūros turtas, jos sudėtinė dalis.

- Kas buvo Jūsų konkurentai rinkimuose?

- Be manęs, čia balotiravosi dar penki asmenys. Tarp jų – KPSS Vilniaus miesto Spalio rajono komiteto antrasis sekretorius Viačeslavas Dobyčinas. Didžiąją Spalio rajono teritoriją ir sudarė 12-oji rinkiminė apygarda. Pirmame ture aš surinkau daugiausia balsų ir kartu su V. Dobyčinu patekau į antrąjį turą. Per antrąjį turą už mane balsavo dauguma rinkėjų. Aš buvau nustebeš, nes nebuvau visiškai įsitikinęs savo pergale. Juk mano konkurento pusėje buvo dar galingas partinis aparatas, tobulai įvaldęs demagogijos meną. Tačiau ir daugelyje kitų rinkiminių apygardų partiniai funkcionieriai patyrė triuškinantį pralaimėjimą.

Kreipėsi į tautines bendrijas

- Kovo 11-ąją Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas (AT-AS) priėmė Nepriklausomybės atkūrimo aktą, kitus svarbius dokumentus. Visa tai yra gerai žinoma, įamžinta dokumentiniuose filmuose, literatūroje. Iš Jūsų norėtusi išgirsti, kaip AT-AS, sprendamas valstybingumo atkūrimą, atsižvelgė į tai, kad Lietuva yra daugiatautė valstybė.

- Atsikūrusi Lietuvos valstybė, be kitų neatidėliotinų ir svarbių uždavinių, ėmė nuosekliai rūpintis tautinių mažumų poreikiais. Jau kitą dieną po Nepriklausomybės paskelbimo, kovo 12-ąją, AT-AS priėmė Kreipimąsi į Lietuvos tautines bendrijas. Jame buvo pabrėžta, kad „visi Lietuvos

Ši nuotrauka daryta 1989 m. gegužės 1-ąją dieną Vilniuje, Lukiškių (tada V. Lenino) aikštėje, mitingo, skirto Tarptautinei darbo žmonių solidarumo šventei – Gegužės 1-ajai, metu. Eugenijus Petrovas lietuviškos trispalvės fone ir paminklo V. Leninui papėdėje deklamuoja B. Brazdžionio eilėraštį.

valstybės politiniai ir ekonominiai sprendimai bus daromi, atsižvelgiant į visų Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų interesus nepažeidžiant nacionalinio orumo ir teisių“.

Vėliau tautinių bendrijų teisės, valstybės parama joms buvo įtvirtintos Pagrindiniame šalies įstatyme – Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

AT-AS man teko betarpiškai užsiimti tautinių mažumų reikalais. Aš buvau išrinktas AT-AS Prezidiumo nariu, be to, dirbau Piliečių teisių ir tautybių reikalų komisijoje. Tokiu būdu dabar tautinėms mažumoms atstovavau aukščiausiu lygmeniu.

Priėmė nulinį variantą

- Lietuva tarptautinės bendrijos vėliau buvo giriamą už tai, kad

demokratiškai, be diskriminacijos išsprendė pilietybės klausimą. Kaip šis klausimas buvo svarstomas?

- Dirbant aukščiau minėtoje komisijoje, man betarpiškai teko užsiimti ir Pilietybės įstatymo rengimu. Buvo priimtas vadinamasis nulinis Pilietybės įstatymo variantas – visiems pareiškusiems norą kitataučiams, nepriklausomai nuo to, kada jie čia atvyko gyventi ir nevedė kenkėjiškos Lietuvai veiklos, galejo gauti Lietuvos pilietybę. Šis humaniškas aktas, manau, padėjo išlaikyti politinį stabilumą, santarvę visuomenėje, išvengti priešpriešos viduje bei tarpvalstybinės įtampos.

Dalis kitataučių į Lietuvą buvo siunčiami politiniam ar administraci-

niam darbui. Žlugus SSRS, daugumą jų išvyko iš Lietuvos. Kita dalis – kaip specialistai buvo tuometinės Lietuvos valdžios pakviesti, pavyzdžiui, į Mažeikius ar Visaginą. Jiems reikėjo duoti galimybę apsispręsti: priimti Lietuvos pilietybę ar ne. Tarpinis variantas buvo laikinieji pilietybės pažymėjimai. Žmogus, turėdamas šį pažymėjimą, gali laikyti save Lietuvos piliečiu, jeigu jis atsisakys sovietinio paso. Bet jeigu jis, turėdamas tą pažymėjimą, neatsisakys sovietinio paso, tai jo valia. Tačiau laikinasis pilietybės pažymėjimas, kol jis galiojo, nusprendusiems išvykti iš Lietuvos suteikė galimybę išspręsti savo nekilojamojo turto reikalus, gauti iš savivaldybės nustatytą kompensaciją už jų turimą būstą ir kt.

Mažumos – už valstybinę kalbą

- Seime išbuvote palyginti trumpą laiką. Ar vėlesnis darbas buvo susijęs su tautinėmis mažumomis?

- Per 1992-ųjų metų rinkimus į Seimą nepatekau. Tačiau V. Landsbergis ir kiti pageidavo, kad nenutolčiau nuo tautinių mažumų reikalų, kuriuos sprendžiant jau turėjau nemažą įdirbį. Ši patirtis labai pravertė, ne vienerius metus dirbant Regioninių problemų komisijoje, o ją sujungus su Tautybių departamentu, - Regioninių problemų ir tautinių mažumų departamente, vėliau pervardintu į Tautinių mažumų ir išėivijos departamentą, kurio jau irgi nebėra. Čia ne vienerius metus teko kuruoti švietimo reikalus Rytų Lietuvoje, rūpintis lietuviškų mokyklų steigimu šiame krašte.

Nenormalu buvo, kad Rytų Lietuvoje labai trūko mokyklų lietuvių mokomąja kalba. Padėtį reikėjo keisti. Tačiau primesti gyventojams, kurių dauguma buvo kitataučiai, mokyklų tinklo keitimą iš viršaus, būtų iš esmės ir netoliaregiška, ir nedemokratiška. Nusprendėme atlikti vietos gyventojų apklausą. Bet ją reikėjo padaryti bešališką, kaip galima viešesnę, kad vėliau nebūtume apkaltinti klastote. Čia mums daug padėjo Statistikos departamentas. Kadangi šiame krašte gyventojų daugumą sudarė lenkai, jo darbuotojai pasiūlė apklausą atlikti kartu su Lenkijos institucijomis. Lenkijos pusė sutiko. Tokiu būdu etnosociologinį tyrimą (taip jis buvo pavadintas) atliko Lietuvos statistikos departamentas ir Lenkijos vyriausioji statistikos valdyba. Vienas iš pagrindinių anketos klausimų buvo: „Ar jūs norėtumėte, kad jūsų vaikai gerai mokėtų valstybinę kalbą?“ Ir štai apklausa parodė, kad per 53 proc. apklaustųjų šio krašto gyventojų – lenkų, baltarusių, rusų – atsakė: „Taip, mes norime, kad mūsų vaikai gerai mokėtų valstybinę kalbą“.

Palaikė A. Brazauskas

Tuomet sėdome rengti naujai steigiamų lietuviškų mokyklų tinklo programą. Bet kaip rengti? Tam reikalingos nemažos lėšos, kiti resursai. Nuėjome pas šalies prezidentą A. Brazauską. Apklausos rezultatai A. Brazauską įtikino, tad ir buvo pasakyta: „Ruoškite programą“. Tai turėjo būti Rytų Lietuvos ekonominės plėtros programa. Tačiau pagrindinis programos akcentas – lietuviškų mokyklų steigimas, nes to pageidavo didesnę dalis apklaustųjų. Į šį darbą reikėjo įtraukti specialistus, kurie gerai išmanytų statybos, projektavimo darbus, kitas sritis. Pagrindinis ramstis buvo Algirdas Baltušis, ilgus metus dirbęs statybų organizacijose, turėjęs didžiulę vadovujančio darbo jėgą patirtį. Važinėjome po Rytų Lietuvą, kalbėjome su žmonėmis, tarėmės, kur kokią mokyklą steigti. Reikėjo bent keturių stiprių vidurinių, kelių pagrindinių ir kelių pradinių mokyklų.

Programą, kurią parengėme, prezidentas palaikė, tačiau ji turėjo būti patvirtinta Vyriausybės. Jai įgyvendinti reikėjo per 30 mln. litų. Tuometinis premjeras A. Šleževičius priešinosi dėl, jo manymu, per didelį finansinių išlaidų. Tačiau po kelių Vyriausybės posėdžių Rytų Lietuvos ekonominės plėtros programa buvo patvirtinta, vėliau pratęsta, o išlaidos jai finansuoti padidėjo gerokai per 50 mln. litų.

Apie tai, kaip ji buvo vykdoma, su kokiais sunkumais teko susidurti, kokias problemas spręsti, būtų galima labai daug pasakoti. Tai ir mokytojų kadro reikalai, mokyklų aprūpinimas vadovėliais, inspekcinė priežiūra ir kt.

Tiesa, kai kurie vietinės valdžios funkcionieriai (kurį laiką Vilniaus ir Šalčininkų rajonų bei Visagino gyvenvietės savivaldybės dėl atsiskyrimo vykdyti Lietuvos Respublikos įstatymus buvo paleistos) teigė, kad lietuviškos mokyklos čia nereika-

lingos, nes tėvai neleis savo vaikų į šias mokyklas. Laikas paneigė šiuos teiginius. Lietuviškos mokyklos Šalčininkuose, Juodšiliuose, Kalveliuose ir kitur mokinių nestokoja ir šiandien.

Politinių klaidų nebuvo

- Kaip šiandien vertinate to meto valstybės politiką tautinių mažumų atžvilgiu? Ar nebuvo padaryta klaidų, gal ką reikėjo daryti kitaip?

- Politiniu ir teisiniu požiūriu, mano supratimu, klaidų nebuvo. Sakykim, tokie jautrūs klausimai kaip tautinių mažumų švietimas buvo sprendžiami tolerantiškai, išsiklausant į mokyklų bendruomenių ir vietos gyventojų balsą. Mokyklos nebuvo uždarinėjamos administraciniais metodais. Rusiškų mokyklų ypač sumažėjo dėl objektyvių priežasčių, beje, kaip ir lietuviškų.

Tačiau klaidų buvo padaryta kai kuriems atsakingiems asmenims nevaldant savo aistrų, ambicijų, siekiant nepamatuotų užmojų iš karto padaryti viską tuoj pat ir čia pat.

Tautiniai klausimai yra labai jautrūs. Vienas neatsargus žingsnis, neapgalvotas sprendimas gali atnešti žalos, kuriai atitaisyti prireiks ne vienerių metų.

Apskritai netgi sprendžiant ekonominius klausimus, susidurdavome su tautiniais aspektais. Pavyzdžiui, daug aistrų buvo sukėlusį žaliųjų surengta akcija dėl Ignalinos atominės elektrinės darbo saugumo. Ir aš dalyvavau toje akcijoje. Vėliau, jau po nepriklausomybės atgavimo, kai tekdavo susitikti su Visagino gyventojais, jie kurį laiką žiūrėjo į mus su nepasitikėjimu. O juk reikėjo tuo metu su jais spręsti ir tokius aktualius jiems ir mums reikalus kaip atominės elektrinės perėmimas Lietuvos jurisdikcijon. Tose derybose teko dalyvauti ir savo kailiu patirti, ką reiškia pirma nuteikti žmones prieš save, o paskui kartu priiminėti svarbius tarpvalstybinius sprendimus.

Sudaryta darbo grupė Tautinių mažumų įstatymo projektui parengti

Kultūros ministro įsakymu sudaryta darbo grupė Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo projekto numatomo teisinio reguliavimo koncepcijai ir šio įstatymo projektui parengti. Į ją įeina:

Donatas Valančiauskas	– kultūros viceministras (darbo grupės pirmininkas);
Ona Čepulėnienė	– Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė;
Mahiras Gamzajevs	– Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas;
Adas Jakubauskas	– Tautinių bendrijų tarybos narys;
Vitalijus Karakorskis	– Tautinių bendrijų tarybos narys;
Asta Klapatauskienė	– Vidaus reikalų ministerijos Viešojo saugumo departamento Migracijos reikalų skyriaus vyriausioji specialistė;
Brigita Kosaitė	– Kultūros ministerijos Teisės skyriaus vyriausioji specialistė;
Imantas Melianas	– istorikas-etnologas;
Kastytis Minkauskas	– Kultūros ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus vedėjas;
Jūratė Palionytė	– Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininko pavaduotoja;
Rasa Paliukienė	– Kultūros ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus vyriausioji specialistė;
Valdas Šakalys	– Užsienio reikalų ministerijos Jungtinių Tautų, tarptautinių organizacijų ir žmogaus teisių departamento Žmogaus teisių skyriaus trečiasis sekretorius;
Edvard Trusevič	– Tautinių bendrijų tarybos narys.

Ankstesnis Tautinių mažumų įstatymas buvo priimtas 1989 m. Tai buvo pirmas tokio pobūdžio teisinis aktas Vidurio ir Rytų Europoje. Vėliau jis buvo pataisytas ir papildytas,

ne vieną kartą jo galiojimo laikas pratęstas. Nuo 2010 m. sausio 1 d., reorganizavus Tautinių mažumų ir išėivijos departamentą prie Vyriausybės ir jo funkcijas perdavus Užsienio

reikalų, Kultūros, Švietimo ir mokslo ministerijoms, nustojo galioti ir šis įstatymas. Todėl iškilio būtinybė parengti naują Tautinių mažumų įstatymą.

Prieš rasizmą ir kitas nepakantumo formas – kino kalba

Inga ZINKEVIČIŪTĖ

Kovo 16, 18 ir 20 dienomis Kauno įvairių tautų kultūrų centras surengė dokumentinių filmų, skirtų paminėti Savaitę prieš rasizmą ir kitas nepakantumo formas, peržiūrą, pokalbius juose keliamomis problemomis. Renginių ciklas „Kas jungia ir skiria“ suorganizuotas kartu su Žmogaus teisių stebėjimo institutu ir nacionaline UNESCO komisija. Jų metu buvo pademonstruota režisieriaus Audriaus Lelkaičio juosta „Vilniaus getas 2009“, moldavų režisieriaus Iono Bujor – „Lietuvos mol-

davai“, režisierių Liučijos Bartkienės ir Romanos Ražinskaitės – „Per 20 metų...“, Rūtos Sinkevičienės – „Litvakai. Nuo Vilniaus iki Jeruzalės“.

Šiuose filmuose keliamos aktualios tautinių mažumų, jų kultūrinio paveldo, tautinio tapatumo, tradicijų išsaugojimo, integracijos ir kitos problemos.

Kauno įvairių tautų kultūrų centras prisijungė prie Žmogaus teisių stebėjimo instituto iniciatyvos kasmet kovo mėnesį pažymėti Savaitę prieš rasizmą ir kitas nepakantumo formas, kurios renginiai yra dalis visą Europą apimančios Savaitės prieš rasizmą, koordinuojamos

daugiau nei 560 organizacijų visoje Europoje vienijančio nevyriausybinių organizacijų tinklo UNITED, kovojančio prieš visų rūšių diskriminaciją bei nepakantumą

Jungtinių Tautų Generalinė asamblėja paskelbė kovo 21-ąją Tarptautine visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo diena, pažymint 69 demonstrantų, protestavusių prieš apartheidą, nužudymą Šarpevilėje, Pietų Afrikoje, 1960 m. Kasmetinės Europos savaitės prieš rasizmą metu tūkstančiai įvairių tautybių žmonių senajame žemyne aktyviai dalyvauja įvairiausiuose renginiuose.

Posėdžiavo Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisija

Ivyko Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisijos, vadovaujamos Ministro Pirmininko Andriaus Kubiliaus, pirmasis posėdis. Posėdyje dalyvavo Premjeras, ministras, Kultūros ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriaus, Tautinių bendrijų tarybos atstovai.

Komisija aptarė aktualius tautinių bendrijų klausimus.

Vienas tokių klausimų – tautinių mažumų veiklos finansavimas. Šiais metais Tautinių mažumų integracijos į Lietuvos visuomenę programai vykdyti skirta 629 tūkst. litų. Kaip pažymėjo Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas Mahiras Gamzajevs, šios ir taip nedidelės lėšos išleidžiamos etatinėms struktūroms išlaikyti, komunaliniams mokesčiams už naudojamas patalpas apmokėti. Beveik sustojo tautinių bendrijų programų ir projektų finansavimas. „O tai yra labai svarbus mechanizmas, reguliuojant etnopolitikos procesus ir vykdant Vyriausybės patvirtintą Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 m. strategiją. Siūlau, tikslinant valstybės biudžetą

antrajam pusmečiui, prie šio klausimo grįžti“, - sakė M. Gamzajevs.

Svarstyta galimybė kitais metais sukurti dokumentinį filmą, skirtą Lietuvos tautinių bendrijų dalyvavimui atkuriant šalies nepriklausomybę, tautinių bendrijų veiklai per dvidešimt Nepriklausomybės metų.

Posėdyje buvo svarstyta dėl Tautinių bendrijų dienos kaip valstybės atmintinos dienos įteisinimo. A. Kubilius dėkojo Tautinių bendrijų tarybos nariams už iniciatyvas ir prašė jų apsispręsti dėl konkrečios datos, kuri galėtų būti minima kaip Tautinių bendrijų diena.

Koordinavimo komisijos nariai kėlė klausimą dėl Lietuvos nacionalinės televizijos laidos „Labas“, kuri buvo transliuojama dvylika metų ir nutraukta pernai, transliacijos atnaujinimo.

Aktuali problema tautinėms bendrijoms – greičiau baigti pastato Raugyklos gatvėje, Vilniuje remonto darbus ir jį perduoti Tautinių bendrijų namams. Dalis pastato dabar priklauso sostinės savivaldybei. Posėdyje dalyvavęs miesto

vicemeras Romas Adomavičius patikino, kad visi juridiniai klausimai bus išspręsti artimiausiu laiku, iki birželio 1-osios. Tada visas pastatas bus perduotas tautinių bendrijų reikmėms.

Posėdyje taip pat apsvaistyta dėl žemės sklypo skyrimo Lietuvos totorių bendruomenei maldos namams bei Kultūros centrui Vilniuje statyti. Daugelį metų bendruomenė beldėsi į įvairių instancijų duris, tačiau sklypo taip ir nepavyko gauti. Šį kartą savivaldybė pažadėjo klausimą išspręsti artimiausiu metu.

Tautinių mažumų reikalų koordinavimo komisiją nutarta įkurti, kai buvo nuspręsta reorganizuoti Tautinių mažumų ir išeivijos departamentą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, o jo funkcijas perduoti Švietimo ir mokslo, Kultūros bei Užsienio reikalų ministerijoms. Kaip nurodyta reglamente, Komisijos posėdžiai šaukiami ne rečiau kaip du kartus per metus, tačiau Tautinių bendrijų tarybos pageidavimu gali būti sukviestas ir neeilinis posėdis.

TBN inf.

Lietuvoje vyksta akcija „Tolerancija – 2010“

Pavasario dienomis Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre Italų kultūros instituto iniciatyva prasidėjo trijų mėnesių trukmės projektas „Tolerancija – 2010“. Jame dalyvauja sostinėje įsikūrę Europos ir Amerikos šalių kultūros centrai bei užsienio šalių ambasados. Rengiamos parodos, vyksta koncertai, spektakliai. Visų renginių pagrindinė tema – tolerancija, būtina ugdant kitokių kultūrinių tradicijų pažinimą, jose ieškant bendražmogiškųjų vertybių.

Anot Marko Zingerio, Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus direktoriaus, mūsų visuomenėje vis stipriau ryškėjant agresyvumo ir ksenofobijos apraiškoms, nebepakanka minėti tik Tarptautinę tolerancijos dieną – t. y. lapkričio 16-ąją, paskelb-

tą 1995 m. UNESCO sprendimu. Būtinės didesnės akcijos. Reikia tikėtis, kad Italų kultūros instituto iniciatyva užgimęs projektas „Tolerancija – 2010“, skirtas idėjų dialogui ir skirtingų kultūrų sambūviui, rado atgarsį ir paliko emocinį pėdsaką

kultūrinių renginių lankytojų bei dalyvių širdyse.

Pirmasis projekto „Tolerancija – 2010“ renginys – Italijos fotomenininko Gianluca Capri portretų paroda „Uni-Diversity“: tūkstančiai pasaulio veidų“ Tolerancijos centre. Fotomenininkas, keliaudamas po atokiausius pasaulio kampelius, fiksuoja skirtingų tautybių ir šalių gyventojų veidus, siekdamas margame pasaulio tautų „žemėlapyje“ atrasti vienovę, pabrėžti tai, kas mus vienija, išsaugant originalumą ir asmeniškumą.

TBN inf.

Kauno M. Dobužinskio rusų kultūros ir estetinio lavinimo centrui – 20 metų

Praėjusių metų pabaigoje Kauno M. Dobužinskio rusų kultūros ir estetinio lavinimo centras paminėjo savo 20-ies metų jubiliejų. Šia proga buvo surengtas didelis vaikų ir jaunimo kūrybinių darbų parodų ciklas „Margaspalvis kūrybos medis“.

Valerijus BEREŽOK

Centras, pradėjęs darbą kaip dailės studija, vadovaujama menininkės Jelenos Berežok, išaugo iki didžiulės mokyklos, kultūrinės, metodinės ir informacinės įstaigos. Čia vai-

dizaino, tekstilės, kompozicijos pamokose supažindinama su įvairiomis

Centre įkurtas Informacinis centras, Sankt-Peterburgo rusų muziejaus virtualus filialas, veikia galerijos salė, kurioje nuolat rengiamos parodos.

Mokinių kūryba žinoma toli už Centro ribų. Jų kūrybiniai darbai apkelia daugelį pasaulio šalių: Angliją, JAV, Indiją, Makedoniją, Vokietiją, Rusiją ir kt. Centro auklėtiniai yra daugelio tarptautinių piešinių konkursų bei dailės olimpiadų laureatai ir diplomantai, jų darbai įvertinti aukso medaliais ir kitais apdovanojimais. Nemažai jaunų žmonių, baigę mokytis Centre, pasirenka menininko kelią,

kai ir jaunimas piešia, dainuoja, vaidina. Vyksta kūrybinės popietės visai šeimai, meno užsiėmimai, skirti kūrybiniam jaunimo mąstymui ir saviraiškai skatinti. Meno terapija stiprinama mokinių dvasinė sveikata. Mokoma pažinti įvairių tautų meną, tradicijas, kultūrą. Piešimo ir tapybos užsiėmimuose lavinami auklėtinių akademinio piešinio įgūdžiai. Grafinio, erdvinio

grafikos, keramikos, maketavimo technikomomis. Animacijos studijoje vaikai kuria animacinius filmus.

studijuoja Dailės akademijoje, toliau gilinasi į kūrybos paslaptis.

Centre dirba profesionalūs menininkai ir pedagogai. Jie meistriskumo paslaptis ir amatų žinias perduoda mokiniams, skatina juos ieškoti, dalyvauja tarptautinėse konferencijose, jų darbai yra publikuoti daugelio Europos, Amerikos šalių leidiniuose.

Jubiliejaus proga Centras surengė parodų ciklą „Margaspalvis kūrybos medis“. Parodas sudaro Centro auklėtinių dizaino, piešimo, keramikos, tekstilės, grafikos, tapybos darbai, kurie buvo eksponuojami Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje, Šiauliuose ir kituose Lietuvos miestuose.

Vokiečių kultūros draugijos dienos Kaune

Vokiečių kultūros draugija „Kulturverband“, tarpukariu Laikinojoje sostinėje garsėjusi savo kultūrine-švietėjiška veikla, turėjusi šimtus narių, po didžiųjų istorinių sukrėtimų savo veiklą atkūrė daugiau negu po pusės šimtmečio – 1995 metais. Tragiškasis laikmetis išblaškė etninius vokiečius, kurie dabar Kaune skaičiuojami ne šimtais, bet tik dešimtimis. Tačiau kultūrinė draugija, tęsdama turtingas praeities tradicijas, ruošdamasi savo 15-mečio jubiliejui, kuri planuoja švęsti birželio mėnesį, stengiasi parodyti, kad viską lemia ne tik narių skaičius, bet ir jų entuziazmas, tarpusavio supratimas, noras prisidėti prie draugijos veiklos, bendrauti savo gimtąja kalba.

Praėjusių metų gruodžio mėnesį Kaune vyko Vokiečių kultūros dienos iš ciklo „Istoriją kuriame kartu“. Ta proga Kauno miesto muziejuje atidaryta Kauno vokiečių kultūros draugijos „Kulturverband“ paroda „Praeities prisiminimai“.

Mes paprašėme Kauno vokiečių kultūros draugijos pirmininko pavaduotojos Marytės Maslauskaitės papasakoti apie Vokiečių kultūros dienas Kaune ir draugijos veiklą.

- Nusprendėme parodyti savo draugijos įvairiapusišką gyvenimą, išeiti iš savotiško pogrindžio – juk ne taip seniai mes net bijojome pasisakyti, kad mūsų vokiškos šaknys. Kiek mes esame prisikentėję dėl savo vokiškos kilmės... Paprašėme draugijos narių peržiūrėti savo šeimos archyvus, prisiminti savo močiūčių gamintus patiekalus, paieškoti dar išlikusių rankdarbių, papasakoti apie savo šeimos tradicijas.

- Kokius svarbesnius šių savo draugijos dienų Kaune akcentus galėtumėte išskirti?

- Mūsų kultūros dienas prasidė-

Dainuoja Kauno vokiečių kultūros draugijos choras.

Petras BUDRAITIS

- Jūsų draugija- nuolatinė Kauno miesto tautinių mažumų švenčių dalyvė, choras nuolat dalyvauja Kauno miesto dienų

renginiuose, vokiškos dainos ir muzikos festivaliuose. Kodėl dabar ryžotės vieni, savarankiškai, tuo išsiskirdami iš žymiai gausesnį narių skaičių turinčių kitų miesto tautinių mažumų, prisistatyti kauniečiams?

jo Dailės akademijos magistrantės, mūsų draugijos pirmininko Karolio Bruderio dukros Rebekos Bruder tapybos darbų parodos draugijos patalpose atidarymu. Visą rudenį mūsų draugijos choras, vadovaujamas Nijolės Mažeikienės,

ruošėsi koncertams: repetavo bei parengė šlagerių ir vokiečių liaudies dainų muzikos programą, kurioje sudėti įvairių praėjusio amžiaus dešimtmečių gražiausi pavyzdžiai. Šventėms ruošėsi ir mūsų pamaina – sekmadieninės mokyklos vaikai. Mūsų draugijos narys Darius Garmus kūrė filmuką apie choro ir vokiečių bendruomenės veiklą. Su Kauno miesto muziejaus direktore Irena Nijole Petraityte, muziejaus dailininke Egle Jesulaityte, Agniete Janušaite – Vitkūniene, menotyrininku Paulium Stanišausku parengėme, apipavidalinome bei pristatėme visuomenei parodą „Praeities prisiminimai“.

- Plataus atgarsio mieste susilaukė ši jūsų paroda ir jos atidarymas, tapęs savotiška jūsų draugijos ataskaita visuomenei. Kodėl ši paroda susilaukė tokio didelio lankytojų dėmesio?

- Mūsų paroda Kauno miesto muziejuje atidaryta Kalėdų išvakarėse tapo visos vokiečių draugijos švente. Kaip nesidžiaugti gausybe svečių, daugybės sveikinimų ir linkėjimų. Mus sveikino Kauno miesto savivaldybės administracijos Kultūros bendruomenių ir savivaldos plėtojimo komiteto pirmininkas Raimundas Kaminskas, Socialinės paramos skyriaus vedėja Ana Sudžiuvienė, evangelikų liuteronų kunigas Saulius Juozaitis, katalikų kunigas Leonas Zaremba, Girčiupio seniūnijos seniūnė Jolanta Žakevičienė. Kauno miesto tautinių mažumų grupių vardu mus pasveikinti atvyko žydų bei rusų bendruomenių atstovai. Ar tai ne jaudinantis ir iškalbingas momentas? Turbūt, netolimos praeities nereikia priminti...

Muziejaus stendų su mūsų eksponatais fone labai natūraliai skambėjo bendrijos choro atliekamos vokiečių liaudies dainos. Buvo rodomas D. Garmaus kino filmas.

Po iškilmingos dalies visus savo svečius pakvietėme paragauti vokiečių kulinarinio paveldo: vyšnių pudingo, obuolių pyrago, aluje virtos žuvies, karšto kalėdinio vyno, įvairiausių sumuštinių.

- Jūsų eksponatais domėjosi ne tik eiliniai lankytojai, bet ir muziejininkai?

- Pirmiausia – stebuklingai išsaugotais originaliais vokiškais dokumentais. Vienokia ar kitokia forma mes visi, turintieji vokiškų šaknų, esame patyrę sovietinę represiją: per kratas mūsų namuose sovietiniai saugumiečiai susirinkdavo visus vokiečių kalba rašytus raštus, nekaltant apie dokumentus. Sunku išsivaizduoti, kokios pilietinės drąsos reikėjo juos išsaugoti. Stenduose mūsų narės Edith Žur-

Kauno vokiečių kultūros draugija stengiasi parodyti, kad viską lemia ne tik narių skaičius, bet ir jų entuziazmas, tarpusavio supratimas, noras prisidėti prie draugijos veiklos, bendrauti gimtąja kalba.

kus-Ramanauskienės tėvų gimimo, konfirmacijos, sutuoktvių dokumentų originalai, paskutinis tėvo 1947 m. rugpjūčio 25 d. laiškus ant atvirlaiškio „Karo belaisvio pašto atvirlaiškis“ (rusų k.), su siuntėjo adresu „Lager 6480“. Tolimesnis tėvo likimas nežinomas – į namus negrįžo...Edith išsaugojo tėvų vokiškus pasus bei kitus dokumentus, pateikė parodai prieškarinio Kauno nuotraukas.

Irene Olga Moncevičiūtė-Tyliene parodoje pateikė nuotraukomis ir dokumentais iliustruotą savo šeimos gyvenimo aprašymą – nuo Pirmojo pasaulinio karo iki mūsų dienų. Autorė pasakoja apie savo tėvų Olgos Robbert ir Valerijono Mancevičiaus gyvenimą prieškarinio Kaune ir patirtas kančias Antrojo pasaulinio karo keliuose Vokietijoje ir Lenkijoje.

Alina Burschat-Budraitienė parodai pateikė garsiojo Meiseno porceliano fabriko rankų darbo servizą. Svečias Raimundas Kaminskas prisiminė keliaudamas po Vokietiją apsilankęs šioje gamykloje, bet dėl ypatingai aukštų kainų negalėjęs įsigyti net menkausio darbelio...

Parodoje buvo pristatyti Irenos Schmidt-Virbašienės ir Danutės Lardong vokiečių tautiniai drabužiai.

Įspūdingai atrodė tautodailininkės Irmgard Žurkus-Blusevičienės pateikti kryželiu siuvinėtų darbų eksponatai, kuriuose dominuoja portretai, Lietuvos peizažas – vanduo, kalnai, augalai, nameliai...

Visų tautodailininkės darbų neapsiimu išvardinti – reikėjo pačiam pamatyti.

- Ne vienas mūsų kalbintas vokiečių kultūros bendrijos narys įsitikinęs, kad Jūs – pagrindinė visų renginių organizatorė, be Jūsų neįsivaizduoja draugijos veiklos. Bet Jūs tikriausiai ne viena darbuojatės. Kuriais savo pagalbininkais norėtumėte pasidžiaugti?

- Žinoma, malonu girdėti tokius atsiliepimus, bet vienas lauke – ne karys. Ką aš viena galėčiau padaryti be mūsų pirmininko Karolio Bruder, kuris sėkmingai sprendžia visus buitinius-materialinius draugijos klausimus. Labai norėčiau padėkoti Alinai Burschat-Budraitienei, Ritai Plėniūtei, Evai Anneliese-Garmuvienei, kurios padėjo rinkti medžiagą parodai, draugijos choro nariams Lilijai Paulauskienei, Elai Peravičienei, Irenai Virbašienei, Pranui Markevičiui ir kitiems draugijos nariams. O kaip nepadėkoti Kauno miesto savivaldybės administracijos Kultūros skyriui? Be jo paramos labai sunkiai išsivaizduoju projekto „Vokiečių kultūros dienos Kaune“ įgyvendinimą.

Aukštas svečias iš Moldovos Respublikos Tautinių bendrijų namuose

Lučija BARTKIENĖ

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė

Kovo 11 d. Moldovos Respublikos Parlamento pirmininkas ir l. e. p. prezidentas Mihai Ghimpu Tautinių bendrijų namuose susitiko su Lietuvoje gyvenančiais moldavais, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ nariais. Susitikime taip pat dalyvavo Parlamento narys rašytojas Ion Haddarca, grupė šios šalies žurnalistų.

Susitikimo metu buvo prisiminta 1990-ųjų metų gegužės 31-oji diena, kai Moldavijos Aukščiausioji Taryba priėmė nutarimą dėl Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo. Moldova buvo pirmoji SSRS valstybė, kuri pripažino Lietuvos nepriklausomybę. Tuo laiku tai buvo drąsus ir rizikingas sprendimas. Apie tai rašo profesorius Vytautas Landsbergis šiai progai skirtame lankstinuke „Kovo 11-oji ir jos aidai“. Susitikimo dalyviai reiškė viltį, kad įamžinant šį istorinį faktą, viena Vilniaus gatvė būtų pavadinta Moldovos vardu.

Moldavus domina Lietuvoje ren-

Moldovos Respublikos Parlamento pirmininkas ir l. e. p. prezidentas Mihai Ghimpu (centre) su grupe moldavų Tautinių bendrijų namuose, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ patalpose. Jam iš dešinės – „Dačijos“ pirmininkė Lučija Bartkienė.

giamas Nacionalinis diktantas. Tokia iniciatyva, kaip buvo pažymėta susitikime, būtų labai naudinga ir Moldovos Respublikai, ir moldavams, gyvenantiems už jos ribų. Mes siūlėme Nacionalinį diktantą rengti

pirmąjį vasario mėnesio sekmadienį ir skirti šia akcija pagerbti poetą Grigore Vieru.

M. Ghimpu dalyvavo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 20-ųjų metinių minėjimo iškilmėse.

Dar vienas savaitraštis rusų kalba

Gegužės mėnesį uostamiestyje keitinama pradėti leisti savaitraštį „Klaipėda“ rusų kalba. Jame bus spausdinama informacija ne tik apie Klaipėdos, bet ir visos Lietuvos įvykius.

Savaitraštį leis laikraščio „Klaipė-

da“ redakcija. Anksčiau šis dienraštis buvo leidžiamas dviem kalbomis – lietuvių ir rusų. Tačiau rusiška versija buvo nustota leisti 2007 m. rugsėjį dėl mažo tiražo, kuris siekė tris tūkstančius egzempliorių.

Šiuo metu Lietuvoje išėina keturi savaitraščiai rusų kalba – „Obzor“, „Litovskij kurjer“ ir „Ekspres-nedelja“, kurie leidžiami Vilniuje. Visaginė išėina savaitraštis „Sugardas“.

TBN inf.

Vilniuje kyla „Maskvos namai“

Sostinės Šnipiškių mikrorajone, prie Rinktinės ir A. Juozapavičiaus gatvių sankirtos, šį pavasarį pradėtos „Maskvos namų“ statybos. Jas vykdo bendrovės „Masyvas“ darbinin-

kai. Įkurtuvės planuojamos po metų.

Tai bus devynių tūkstančių kvadratinio metrų ploto statinys. Jame bus įrengta 500 vietų salė, muziejus, įvairios ekspozicijų patalpos, repe-

tacijų kambariai vietos rusų meno kolektyvams.

„Vilniaus namai“ Maskvoje duris turėtų atverti 2012 m.

TBN inf.

Kauno armėnų bendrijai – 15 metų

Praėjusių metų pabaigoje Kauno armėnų bendrija minėjo savo įsikūrimo 15-kos metų sukaktį.

Pasirodo armėnų jaunimo muzikos grupė „Hajrenik“.

Aleksandr BOJADŽIAN

Kauno armėnų bendrijos pirmininkas

1994 m. Kaune įsikūrusi Armėnų bendrija jungia apie 200 narių. Dabartiniu metu jai vadovauja Aleksandr Bojadžian. Organizacija aktyviai dalyvauja Kauno įvairių tautų kultūrų centro renginiuose, bendradarbiauja su kitomis tautinių mažumų organizacijomis mieste ir Lietuvoje, palaiko ryšius su savo istorine tėvyne Armėnija.

Bendrija siekia supažindinti Kauno visuomenę su savo tautine kultūra, istorija, literatūra. Ji surengė daug renginių, kuriuose kauniečiai turėjo galimybės pamatyti Lietuvoje gyvenančio dailininko armėno Oviko Džilavjano tapytų paveikslų, Svetlanos Pogosijan kalinėtų metalo dirbinių, susipažinti su armėnų literatūros klasiko Vahago Grigorjano kūryba ir pabendrauti su pačiu autoriumi, susitikti su vertėja iš armėnų kalbos Maryte Kontrimaite ir kt.

Ypatingą dėmesį armėnai skiria savo jaunajai kartai, kuriai ugdyti

įsteigta sekmadieninė mokykla. Kiekvieną savaitgalį vykstančiuose užsiėmimuose supažindinama su tautos tradicijomis ir papročiais, kulinarijos paveldu, mokykla Armėnijos istorijos, kalbos, dainų ir šokių. Taip pat rūpinamasi, kad jaunimas integruotųsi į Lietuvos visuomenę, mokėtų lietuvių kalbą. Išleista jau antra lietuvių – armėnų pasikalbėjimų knygelė. Sekmadieninės mokyklos nariai kasmet dalyvauja Lietuvos sekmadieninių mokyklų festivaliuose, kuriuose pristato savo tautinę kultūrą atspindinčią programą.

Bendrija palaiko ryšius su istorine tėvyne, siekia, kad jaunimas nepamirštų savo istorinių šaknų. Jaunuolių grupė, vadovaujama mokyklos vadovo istoriko O. Džilavjano, lankėsi Jerevane ir kituose Armėnijos miestuose, susipažino su muziejų ekspozicijomis, kopė į kalnus.

Į bendrijos veiklą armėnų vaikai, jaunimas įtraukia ir savo kitų tautybių bendraamžius, kurie mielai dainuoja ir šoka bendruose renginiuose.

Prieš keletą metų susibūrė armėnų jaunimo muzikos grupė „Hajrenik“ („Tėvyne“). Jai vadovauja Armen Sargsyan. Spalvingais kostiumais apsirengę jaunieji šokėjai ir užburiančio balso vokalistė pelnė žiūrovų simpatijas. Grupė dalyvauja šalies tautų festivalyje „Kultūrų tiltai“.

Kauno armėnų bendrijos pirmininkas Aleksandr Bojadžian.

Kauno miesto dienose ir kituose renginiuose.

Jaunieji armėnų bendrijos nariai dalyvauja ir Vytauto Didžiojo universiteto, Lietuvos teatro ir muzikos akademijos Kauno fakulteto meno kolektyvų veikloje, dainuoja Kauno technologijos universiteto chore „Jaunystė“.

Jelena Konickaja apdovanota Slovėnijos ordinu

Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Rusų filologijos katedros docentė, humanitarinių mokslų daktarė Jelena Konickaja apdovanota vienu aukščiausių Slovėnijos valstybinių apdovanojimų – ordinu „Už nuopelnus“. Apdovanojimą jai įteikė šios šalies prezidentas Danila Tiurk (Danilo Tuerk), kuris dalyvavo iškilmėse Lietuvoje, minint Nepriklausomybės atkūrimo 20-ąsias metines.

Tokio aukšto užsienio valstybės įvertinimo Lietuvos mokslininkė susilaukė už slovėnų kalbos, literatūros ir kultūros sklaidą bei Lietuvos ir Slovėnijos kultūrinių ryšių stiprinimą.

Jonas RUMŠA

J. Konickaja gimė ir užaugo Šalčinukuose. Baigusi vidurinę mokyklą, mergina iš nedidelio Lietuvos miestelio įstojo į labiausiai prestižinę šalies aukštąją mokyklą – Maskvos V. Lomonosovo universitetą. Jame Jelena studijavo rusų kalbą ir literatūrą. Grįžusi į Lietuvą šią discipliną dėstė Vilniaus universitete, kurį laiką – lenkų kalbą, dalyvavo vasaros ekspedicijose Rytų ir Pietryčių Lietuvoje, gilinosi į šio krašto kalbas. Palaipsniui jaunos dėstytojos mokslinių interesų ratas ir geografija plėtėsi, ji ėmė domėtis ir kitomis slavų kalbomis. Be rusų, lenkų, baltarusių kalbų, tai buvo čekų, bulgarų, serbų, slovėnų kalbos. Atsiradus galimybei, J. Konickaja nedvejodama išvyko į Liublianą mokytis slovėnų kalbos. Štai daugiau kaip penkiolika metų J. Konickaja aktyviai populiarina ir dėsto šią kalbą senajame Vilniaus universitete. Jos pastangas palaikė fakulteto ir universiteto vadovybė. Todėl 1995 m. slovėnų kalba Filologijos fakultete buvo paskelbta kaip pasirenkamasis dalykas, po dviejų metų ji tapo gre-

Vladio Uznerius nuotrauka

tutine specializacija, o 2000-aisiais metais Lietuvos studentai pirmą kartą jau galėjo pasirinkti slovėnų kalbos ir literatūros studijų programą Slavų filologijos katedroje.

Universitete veikia Slovėnų kaip antrosios užsienio kalbos centras. Jame dirba lektoriai iš Slovėnijos. Remiama šio Centro, J. Konickaja išleido knygą „Skaitykime slovėniškai“. Tai mokymo priemonė, kurią sudaro trumpi slovėnų prozininkų ir poetų kūriniai su morfologinio, mokslinio ir kultūrologinio pobūdžio komentarais lietuvių kalba. Šioje knygoje pateikiami ir biografiniai slovėnų rašytojų duomenys lietuvių kalba bei pirmas profesionalus lietuvių-slovėnų kalbų žodynėlis, kurį sudaro per keturi tūkstančiai žodžių. Knygą aukštai įvertino Slovėnijos mokslų akademijos mokslininkai.

„Kalbos dėstymą reikia būtinais sieti su tautos kultūros, mentaliteto

pažinimu, -sako J. Konickaja.- Į Lietuvą atvyksta slovėnų rašytojai, poetai, aktoriai, mokslininkai, muzikantai. Rengiami slovėnų filmų festivaliai. Viena mokymo formų tapo „slovėnų savaitgaliai“, kuriuos mes reguliariai rengiame. Jų programoje – žaidimai, spektakliai, pažintis su šalies kulinarijos ypatumais, tautosaka, vertimo meistriskumo pamokos“. Liublianos universiteto dėstytojai stebisi, kad atvykstantys iš Lietuvos studentai, net pirmakursiai, laisvai kalba slovėniškai, turi daug žinių apie Slovėnijos kultūrą, literatūrą, istoriją.

Be darbo universitete, J. Konickaja daugelį metų buvo Rusų kultūros centro Vilniuje direktorė, o dabartiniu metu yra jo narė. Už aktyvų darbą Centre, kuriam pernai suėjo dvidešimt metų, ji apdovanota Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Garbės ženklu.

Ministro Pirmininko Padėkos raštai – tautinių bendrijų atstovams

Kaip esame pranešę praeitame „Tautinių bendrijų naujienų“ numeryje, 2009 m. gruodžio 18 d. Vyriausybėje vyko Tautinių bendruomenių diena. Jos metu pasižymėjusiems tautinių bendrijų veikloje asmenims Lietuvos vardo paminėjimo 1000-mečio proga Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius įteikė Padėkos raštus ir Lietuvos vardo paminėjimo 1000-mečiui skirtus atminimo ženklus. Ministro Pirmininko Padėkos raštais apdovanoti:

Simonas Alperavičius	– Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkas;
Ruslan Arutiunian	– Lietuvos armėnų bendrijos narys;
Tatjana Dubovec	– Lietuvos TV laidos baltarusių kalba „Kultūrų kryžkelė. Vilniaus sąsiuvinis“ autorė;
Mahiras Gamzajevs	– Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas;
Alvida Gedaminskienė	– Tautinių bendrijų namų direktorė;
Adas Jakubauskas	– Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas;
Vitalijus Karakorskis	– Tautinių bendrijų tarybos narys;
Olegas Kurdiukovas	– Lietuvos televizijos laidos rusų kalba „Kultūrų kryžkelė. Rusų gatvė“ autorius;
Pavel Lavrinec	– Viešosios įstaigos Baltijos rusų kūrybos resursai direktorius;
Voicech Petrovič	– poetas, Lietuvos lenkų bendruomenės atstovas;
Apolonija Skakovska	– Lietuvos Stanislovo Moniuškos lenkų kultūros centro pirmininkė;
Natalija Sertvytienė	– Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė.

Lietuvoje neturi būti baltų dėmių

Sausio mėnesį Kauno įvairių tautų kultūrų centre veikė moksleivių fotografijų, atspindinčių Lietuvos tautinę įvairovę, paroda.

Inga ZINKEVIČIŪTĖ

Kauno įvairių tautų kultūrų centras vykdė nacionalinį pilietinio ugdymo projektą „Visa Lietuva: žemėlapis be baltų dėmių“, skirtą Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui. Juo buvo siekiama, kad Lietuvos žemėlapis būtų pildomas nepaliekant jame baltų dėmių, t. y. atspindint kultūrinę ir tautinę šalies įvairovę.

Daugiau kaip du šimtai moksleivių iš dešimties ugdymo įstaigų kūrė tau-

tinių mažumų kultūrą atspindinčias fotografijas, kurių geriausias ir buvo eksponuojamos šioje parodoje.

Projektu „Visa Lietuva: žemėlapis be baltų dėmių“ siekiama ugdyti jaunosios kartos toleranciją, skatinti jautrumą kitataučių nuostatoms ir vertybėms.

Mokyklos – projekto „Visa Lietuva: žemėlapis be baltų dėmių“ dalyvės

Butrimonių vid. m-kla (Alytaus r.)
 Raguvos gimnazija (Panevėžio r.)
 Žagarės gimnazija (Joniškio r.)
 Šilutės I-oji gimnazija
 Eišiškių St. Rapalio gimnazija (Šalčininkų r.)
 Kauno „Atžalyno“ vid. m-kla
 Šiaulių S. Daukanto gimnazija
 Kėdainių „Aušros“ vid. m-kla
 Garliavos vid. m-kla (Kauno r.)
 Marijampolės „Ryto“ vid. m-kla

Lietuvos mokyklose tautinių mažumų kalbomis mokosi 7,6 proc. vaikų

Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose 2008-2009 mokslo metais mokėsi 460 tūkst. moksleivių, iš jų mokyklose lietuvių mokomąja kalba – 92,4 proc., rusų – 4,3 proc., lenkų – 3,3 proc., baltarusių ir anglų – po 0,03 proc. Šie duomenys skelbiami leidinyje „Lietuvos švietimo statistika“.

Minimais metais mokyklose rusų mokomąja kalba mokėsi 19.860 moksleivių. Pradinėse šių ugdymo įstaigų klasėse mokinių buvo mažiau negu vyresnėse klasėse. Pavyzdžiui, dvyliktose rusiškų mokyklų klasėse mokėsi 1730 mokinių, vienuoliktose – 1860, o pirmose – šiek tiek daugiau 1200. Tiek

pat vaikų mokėsi penktose klasėse, o, pavyzdžiui, septintose – 1490.

Tuo tarpu mokyklose lenkų mokomąja kalba pastebima priešinga tendencija. Pirmose klasėse mokėsi tūkstantis vaikų, o vienuoliktose ir dvyliktose – vidutiniškai po 900 moksleivių.

TBN inf.

Tolerancijos žmogus – poetas T. Venclova

„Sugiharos fondas – diplomatai už gyvybę“ paskelbė, kad šių metų Tolerancijos žmogumi išrinktas poetas, eseistas ir vertėjas Tomas Venclova. Sausio 23 d. Kaune jam įteiktas skulptoriaus Edmundo Frėjaus sukurtas atminimo medalis ir diplomai.

„Sugiharos fondas – diplomatai už gyvybę“ nominacija suteikiama už aktyviai reiškiamą vertybinę ir pilietinę poziciją prieš ksenofobijos bei antisemitizmo, smurto, prievartos ir radikalizmo apraiškas visuomeniniame Lietuvos gyvenime.

Nominacija T. Venclovai suteikta už viso gyvenimo kūrybą, o taip pat už kritinius pasisakymus dėl spaudoje pernai pasirodžiusių antisemitinių, nesantaiką kurstančių publikacijų.

Be T. Venclovos, šiai nominacijai gauti buvo pasiūlyti dar du žinomi visuomenės veikėjai: Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto narys ekspertas Dainius Pūras ir portalo Bernardinai.lt vyr. redaktorius politikos apžvalgininkas Andrius Navickas.

Metų Tolerancijos žmogus šiemet skelbiamas devintą kartą. Pirmąjį Tolerancijos žmogaus apdovanojimą 2002 m. sausį pelnė vienintelis likęs gyvas Medininkų tragedijos liudininkas Tomas Šernas.

„Sugiharos fondas – diplomatai už gyvybę“ buvo įkurtas 1999 m.

Fondo iniciatoriai siekė, kad Lietuvoje būtų įamžintas Japonijos diplomato Sempo Sugiharos atminimas ir kad jo

„Sugiharos fondo – diplomatai už gyvybę“ rengiamų Metų tolerancijos žmogaus rinkimų laureatai:

- 2001 m.** – Tomas Šernas, evangelikų reformatų kunigas, visuomenės veikėjas
- 2002 m.** – Irena Veisaitė, teatrologė, profesorė
- 2003 m.** – Algimantas Čekuolis, žurnalistas
- 2004 m.** – Saulius Beržinis, kino režisierius
- 2005 m.** – Arūnas Peškaitis, pranciškonų vienuolis
- 2006 m.** – Robertas Povilaitis, psichologas
- 2007 m.** – Jurga Šeduikytė, dainininkė
- 2008 m.** – Mykolas Drunga, žurnalistas
- 2009 m.** – Tomas Venclova, poetas, eseistas, vertėjas

pastangos gelbėti žydus Antrojo pasaulinio karo metais paskatintų plačiau atverti lietuvių visuomenės atminčiai skaudžiausius Lietuvos praeities puslapius.

Japonijos konsulas S. Sugihara rezidavo Kaune 1939-1940 m. Tran-

zitinės vizos, kurios konsulo buvo išduotos prieš Japonijos vyriausybės valią, tada išgelbėjo apie dešimt tūkstančių Lietuvos, Lenkijos ir net Vokietijos žydų gyvybes.

TBN inf.

Svarstoma leisti dvikalbius gatvių ir vietovių užrašus

Lietuvoje svarstoma galimybė leisti dvikalbius topografinius įrašus vietovių ir gatvių pavadinimuose.

Tai Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius nurodė vasario mėnesį datuotame laiške Europos Tarybos žmogaus teisių komisariui Thomasui Hammarbergui.

„Šiuo metu svarstomos galimybės ir būtinybė keisti nacionalinius teisės aktus dėl tautinių mažumų teisės naudoti mažumos kalbą dvikalbiams topografiniams įrašams, tokiems kaip tradiciniai vietovių ar gatvių pavadinimai“, - tei-

giama premjero laiške, kuris skelbiamas komisaro interneto svetainėje.

Anot A. Kubiliaus, tokie svarstymai vyksta atsižvelgiant į Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos nuostatas ir atitinkamas Patariamojo komiteto rekomendacijas.

Vyriausybės vadovas, atsakydamas į komisaro paklausimą, taip pat atkreipė dėmesį į parengtą įstatymo projektą, kuris leistų vardus ir pavardes rašyti originalo kalba lotynų abėcėlės pagrindu rašmenimis. Vis dėlto lieka abejojančiųjų, ar toks reglamentavimas

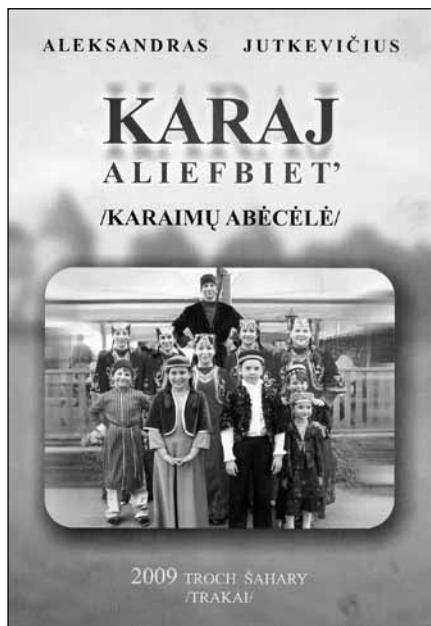
atitiks Konstituciją, todėl svarstoma priėmus įstatymą iškart dėl jo kreiptis į Konstitucinį Teismą.

Leisti dvikalbius užrašus ir pavardžių rašymą originalo kalba ilgą laiką prašo gausi Lietuvos lenkų bendruomenė.

T. Hammarbergas „pozityviu žingsniu“ pavadino pernai priimtą Konstitucinio Teismo išaiškinimą dėl pavardžių rašybos ir išreiškė viltį, kad bus rastas „priimtinas sprendimas“ dėl mažumos kalbų vartojimo dvikalbiams topografiniams įrašams.

TBN inf.

Išleistas „Karaimų abėcėlės“ elementorius

Sausio 10 d. Vilniaus karaimų kenesoje buvo pristatytas karaimų kalbos elementorius „Karaimų abėcėlė“.

Elementorių parašė ilgametis pedagogas, savo tautos istorijos, kultūros ir kalbos tyrinėtojas Aleksandras Jutkevičius. Jis ne vienerius metus kruopščiai rinko karaimų žodžius ir posakius bei vertė juos į lietuvių kalbą.

Knygos autoriaus nuomone, gimtoji kalba yra dvasios penas ir stiprybė. „Ne-

artų dirvonų karaimų kalboje yra daug. Jiems įsisavinti – didžiulės galimybės. Raginu visus prisidėti prie karaimų kalbos išsaugojimo, kalbos, kuri yra mūsų negausios bendruomenės gyvybės medis“, - sakė jis.

Knygutė gražiai ir skoningai iliustruota, joje surinkta daug patarlių ir priežodžių iš karaimų folkloro.

Renginyje kalbėjęs šio karaimų kalbos pradžiamokslis redaktorius, Lenkų-karaimų žodyno autorius Gabrielius Juzefovičius pabrėžė, kad tauta gyvena tol, kol gyvena jos žodžiai – kalba, todėl labai svarbu išsaugoti jos gyvastį.

Elementorių parengė ir išleido Trakų švietimo centras, kuris vykdo projektą „Karaimų pradžiamokslis“.

„Karaimų abėcėlė“ – jau antrasis karaimų kalbos leidinys per pastaruosius penkiolika metų. 1996 m. Vilniuje išleistas karaimų kalbos vadovėlis „Mien karajče urianiam“ („Aš mokausi karaimiškai“), kurį sudarė buvęs Lietuvos karaimų religinės bendruomenės pirmininkas ir vyresnysis dvasininkas Mykolas Firkovičius (1924-2000).

TBN inf.

*Karaimų kalba – viena iš tiurkų kalbų. Jos unikalumu domisi mokslininkai tiurkologai. Žymus lenkų tiurkologas profesorius Tadeušas Kavalskis karaimų kalbą Lietuvoje yra apibūdinęs gintare sustingusios musės metafora. Karaimų kaba turi iš seniausių laikų paveldėtų ir išlaikytų iki šių dienų archaishkų bruožų. Ji yra tiurkų kalbos atspindys, todėl labai svarbi tiurkų kalbos istorijai.

*Lietuvoje karaimų kalbos buvo mokomasi iš maldaknygių, nes vadovėlių nebuvo. Tarpusavyje karaimai bendraudavo savo gimtąja kalba, taip mokydami ir vaikus.

*Šalia kenesos karaimai visada statydavo parapines mokyklas – medreses. Jose buvo mokoma gimtosios kalbos.

*Lietuvoje visos karaimų maldaknygės parašytos lietuviška abėcėle. Todėl ir rašant karaimų elementorių, naudotasi lietuviška abėcėle. Tačiau, norint parašyti kai kuriuos karaimiškus žodžius, tenka papildomai pridėti penkias raides – D', Dž, L', N', U. Taigi karaimų abėcėlę sudaro 37 raidės.

Tautinių bendrijų namuose

Vasario 26 d. įvyko Lietuvos tautinių bendruomenės Senjorų klubo susirinkimas. Klubas veikia šešerius metus ir vienija pagyvenusius šios bendruomenės narius. Tautinių bendrijų namuose jie renkasi vieną kartą per mėnesį. Prie kavos, arbatos puodelio vyksta pokalbiai įvairiomis temomis, filmų peržiūros.

Kovo 7 d. Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“ surengė tradicinę Moldovoje ir Rumunijoje pavasario sutikimo šventę – Marcišorą, kuri švenčiama kovo 1 d. Rumuniškai martie – kovas. Tą dieną žmonės vieni kitiems dovanoja papuošalėlius, perrištus raudonais-baltais kaspinėliais. Jie tvirtinami prie drabužių ant krūtinės ir nešiojami visą kovo mėnesį. Kaip teigia padavimas, jie atneša meilę ir laimę. Tradicija švesti Marcišorą gimė tolimoje senovėje.

Kovo 19 d. Vilniaus vokiečių bendruomenė paminėjo įkūrimo 20-metį.

Sostinėje ir Vilniaus rajone šiuo metu gyvena per tris šimtus vokiečių tautybės žmonių. Kelios dešimtys iš jų aktyviai dalyvauja Bendrijos veikloje. „Bendrijos pagrindiniai tikslai, - iškilmingame minėjime pažymėjo jos ilgametis pirmininkas Ervinas Peteraitis. – yra išlaikyti savo narių tautinį identitetą, nepamiršti gimtosios kalbos, puoselėti vokiečių tautos kultūrinės tradicijas, būti draugiškiems ir tolerantiškiems kitų Lietuvoje gyvenančių tautų žmonių atžvilgiu“.

Kovo 26 d. Graikų bendruomenė Lietuvoje „Pontos“ paminėjo Graikijos nacionalinę šventę – Nepriklausomybės dieną. Nacionalinė Graikijos šventė švenčiama kovo 25 d. Ši data siejama su Graikijos nepriklausomybės karo prieš Osmanų imperiją 1821 m. pradžia.

Lietuvos žydų istorija: žvilgsnis iš Izraelio

Šioje knygoje* surinkti žymaus Izraelio mokslininko, Negevo dykumos Ben Guriono universiteto istoriko Mordechajaus Zalkino straipsniai, aprėpiantys plačią Lietuvos žydų istorijos aspektų įvairovę. Dalis jų seniau nebuvo gvildinti, tuo labiau – lietuvių kalba. Knyga bus įdomi ir naudinga ne tik Lietuvos istoriją nagrinėjantiems mokslininkams, bet ir studentams bei tiems, kas domisi žydų kultūra ir paveldu.

Profesorius Mordechai (Motti) Zalkinas gimė Jeruzalėje, baigė studijas Jeruzalės hebrajų universitete. Jis yra Negevo Ben Guriono universiteto docentas, į jo mokslinių interesų sritį įeina socialinė ir ekonominė Lietuvos žydų istorija bei žydų švietimo Rytų Europoje istorija. Jis yra išleidęs knygas „A New Dawn: The Jewish Enlightenment in the Russian Empire – Social Aspects“ (Nauja aušra: žydų švietimas Rusijos

imperijoje – socialiniai aspektai, 2000) ir „From Heder to School: Modernization Processes in Nineteenth Century East European Jewish Education“ (Nuo chederio iki mokyklos: žydų švietimo modernizacijos procesai devynioliktojo amžiaus Rytų Europoje, 2008).

**Naujos Lietuvos žydų istorijos perspektyvos. Mordechai Zalkin. Iš anglų kalbos vertė Olga Lempertaitė. Vilnius, Žara, 2009. 204 p., iliustr. Santr. angl.*

Pradingęs ir vėl atrastas pasaulis

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka išleido Esfir Bramson-Alpernienės knygą „Prie judaikos lobio“.*

Knygos autorė, kilusi iš senos Kauno inteligentų šeimos, baigusi jidiš gimnaziją, 1941-ųjų rudenį prarado tėvus ir vienintelę seserį, nužudytus IX forte, patyrė evakuaciją į Sovietų Sąjungos gilumą, po karo grįžo į Vilnių ir trisdešimt aštuonerius metus dirbo Miškų ūkio ir miško pramonės ministerijoje. 1988 m. išėjo į pensiją, tačiau kitais

metais netikėtu likimo posūkiu gyvenimą susiejo su buvusiais Knygų rūmais, dabartiniu Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centru. Čia E. Bramson-Alpernienė kaip bibliografė beveik dvidešimt metų tvarkė direktoriaus Antano Ulpio per sovietmetį išsaugotą judaikos fondą. Jo lobiams atskleisti ir skiriamas šis lygiagrečiai lietuvių ir jidiš kalbomis parengtas publikacijų rinkinys. Jį papildė biografinis knygos autorės pasakojimas „Pradingęs ir vėl atrastas pasaulis“,

užrašytas dr. Mindaugo Kvietkausko, skyrius „Esfir Bramson-Alpernienės darbai (bibliografija)“, sudarytas Nijolės Marinskienės, mokslininkų atsiliepimai apie knygos autorę.

**Prie judaikos lobio. Bam oicer fun jidiš. Esfir Bramson – Alpernienė. Iš jidiš kalbos vertė Mindaugas Kvietkauskas. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Vilnius. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. 2009. Vilnius. Lodvila. 315 p., iliustr., faks., portr. Gretut. tekstas liet., jidiš. Tiražas 300 egz.*

Neatskiriama Lietuvos kultūros dalis

Lietuvos kultūros tyrimų institutas (iki 2010-ųjų – Kultūros, filosofijos ir meno institutas) parengė pirmąją tęstinę serijos „Lietuvos žydų kultūros tyrinėjimai“ knygą,* kurioje nagrinėjamas žydų ir litvakų (Lietuvos žydų) filosofinis ir religinis palikimas, sakralinė žydų dailė, muzika, sinagogų architektūra. Lietuva daugelį šimtmečių buvo vienas pagrindinių žydų kultūros sklaidos centrų pasaulyje, o savita litvakų kultūra paliko ryškų pėdsaką ne tik Lietuvos, bet ir pasaulinės kultūros istorijoje.

Kolektyvinėje monografijoje, papuoštoje litvakų dailininko

Chaimo Soutine'o darbu „Sugrįžimas į namus po audros“ ir Iljos Bereznicko piešiniais, - trys skyriai: „Kultūra, religija, filosofija“, „Estetika, dailėtyra, muzikologija, literatūrologija“, „Litvakų kūrybos ir idėjų sklaida pasaulyje“ bei septyniolika straipsnių.

Pratarmėje A. Andrijauskas pažymi, kad „Lietuvai atsivėrus pasauliui ir integruojantis į Europos Sąjungą, vis aktualesnė multikultūrinė ir polikonfesinė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės patirtis, kuri gali būti puikus taikaus įvairių tautų, religijų ir kultūros tradicijų sugyvenimo pavyzdys“.

**Žydų kultūra: istorija ir dabartis. Jewish culture: history and the present: straipsnių rinkinys. Kultūros, filosofijos ir meno institutas. Komparatyvistinių kultūros studijų skyrius, Civilizacijų ir kultūrų komparatyvistinių studijų centras, Lietuvos žydų kultūros tyrimų centras. Sudarytojas ir mokslinis redaktorius Antanas Andrijauskas. Redakcinė kolegija: Antanas Andrijauskas ... Vilnius, Kronta, 2009. Vilnius, Logotipas. 458 p., iliustr., faks., portr., žml. Lietuvos žydų kultūros tyrimėjimai. Studies of Lithuanian Jewish culture. – Santr. angl. Tiražas 1000 egz.*

Tautinės mažumos Estijoje

Estijos gyventojų skaičius dabartiniu metu – 1 mln. 341 tūkst. Estai sudaro 71,8 proc. Didžiausia tautinė mažuma yra rusai – 21,6 proc. Toliau eina ukrainiečiai – 2,1 proc., baltarusiai – 1,3 proc., suomių – 0,9 proc., kiti – 1,6 proc.

Daugiau kaip 15 proc. Estijos gyventojų nėra jos piliečiai. Šios grupės labiau skaitlingos dalys – neturintys Estijos pilietybės ir Rusijos piliečiai.

Pagal Estijos konstituciją, tautinės mažumos turi teisę kurti tautinę kultūrinę autonomiją. Tautinių mažumų kultūrinę savivaldą gali kurti asmenys, priklausantys vokiečių, rusų ir žydų tautinėms mažumoms, o taip pat atstovai tautinių mažumų, kurių skaičius viršija tris tūkstančius.

Vienos tautybės žmonės turi teisę sudaryti tautinius kultūrinius susivienijimus. Prieš dvidešimt metų

tokių susivienijimų buvo užregistruota 22, šiandien jų – per 300.

Kasmet finansuojami tautinių bendrijų projektai. Bendrijos ne tik puoselėja savo kultūrą, bet ir supažindina su ja estus. Tuo tikslu organizuojami atviri renginiai, paskaitos, parodos ir seminarai, rengiamos radijo ir televizijos laidos, atidaromos interneto svetainės. Tokiu būdu siekiama Estijos visuomenę supažindinti su šalies kultūrine įvairove, ugdyti toleranciją ir pagarbą įvairioms kultūroms.

Tokiu pačiu tikslu leidžiama ir nemažai literatūros apie tautines mažumas. Estijos enciklopedijų leidykla 1998 m. išleido 600 puslapių knygą „Tautinės mažumos Estijoje“. Joje, be kitų, išspausdinti tokie straipsniai, kaip Estijos kalbinė politika, Estijos pilietybės politika, Islamas Estijoje, Tauta ir tautiškas, Romos katalikų bažnyčia Estijoje, Rusų kalba Estijoje ir t. t.

Vėliau pradėta leisti populiarių brošiūrų seriją „Tautybės Estijoje“. Pirmojoje brošiūroje, išleistoje 2005 m., pasakojama apie Estijoje gyvenančius lietuvius. Leidinio sudarytoja – Estijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Rasa Unt. Jame apžvelgiama lietuvių istorija, Lietuvos valstybiniai simboliai, gamta, žmonės. Vėliau buvo išleistos brošiūros apie kazachus, rusus, azerbaidžaniečius, uzbekus ir kt.

Sukurtas televizijos serialas „Etnomozaika“ apie Estijos tautines mažumas. Dvidešimtyje trumpametražinių filmų pirmą kartą pristatoma tautinių mažumų atstovų istorija, kultūra, švietimas, kasdieniniai užsiėmimai. Trumpametražinių filmų kasetės išsiuntinėtos į visas Estijos mokyklas, kur panaudojamos kaip mokomoji medžiaga.

Parengta pagal užsienio žinasklaidą.

SUMMARY

Suggestions to Declare the Year 2011 as the Year of Commemoration of Holocaust Victims. Member of Seimas Emanuelis Zingeris registered a resolution bill aimed at paying homage to Holocaust victims. The bill suggests declaring the year 2011 as the year of commemoration of Holocaust victims in Lithuania. The Government is urged to prepare, within 2010, a national programme for commemoration of the Holocaust victims, the compatriots who fought against fascism, and the rescuers of Jews, also to restore and perpetuate the historical and cultural heritage of the Jews of Lithuania.

J. Rumša. „... taking into consideration the interests of all the ethnic minorities living in Lithuania and without prejudice to national dignity and rights“. The 11th of March 20 marked the

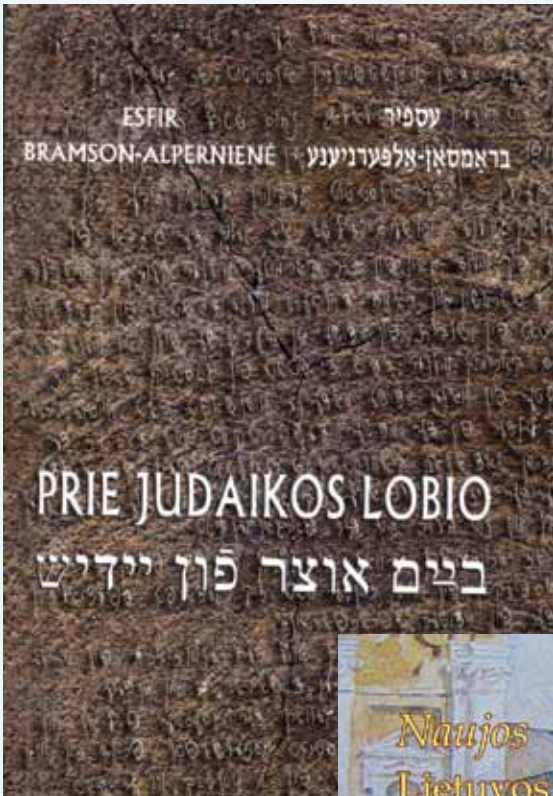
twentieth anniversary of the date when the Supreme Council of the Republic of Lithuania – the Reconstituent Seimas – passed the Act of the Re-Establishment of the State of Lithuania. To emphasise the historical significance of the act, Seimas announced the year 2010 to be the year of the Twentieth Anniversary of Re-Establishment of Lithuanian Independence. Signatory of the Act of Lithuanian Independence Eugenijus Petrovas shares his memories of those historic days, the problems that had to be solved when re-establishing Lithuanian statehood, and the national policy in respect of ethnic minorities.

J. Rumša. Jelena Konickaja Was Awarded with Slovenian Order. Docent of the Russian Philology Department in the Faculty of Philology of the Vilnius University and Doctor of Humanities Jelena Konickaja received one of the highest Slo-

venian awards – the order „For Merits“. Such a high evaluation from a foreign State was received by the Lithuanian scientist for popularisation of Slovenian language, literature and culture and for strengthening cultural relations between Lithuania and Slovenia.

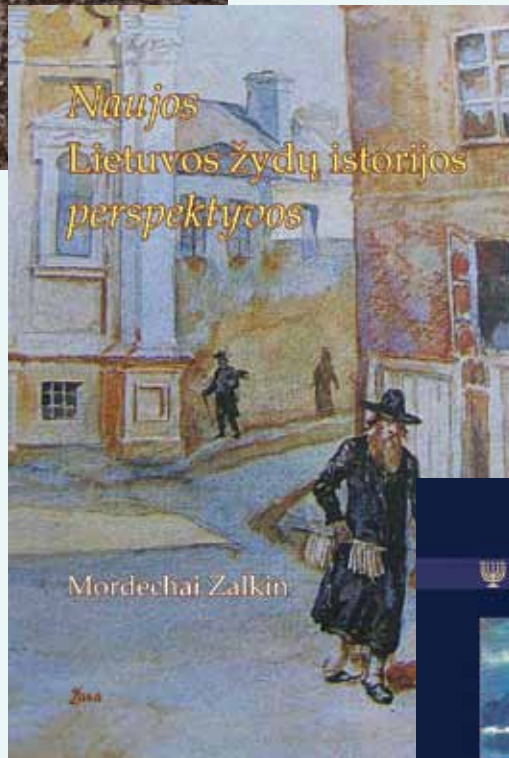
A Karaitė ABC-Book Was Published. The small community of Lithuania's Karaites has preserved its native language in the course of centuries. And from now on the young generation of the community will be able to learn its language from the new ABC-book. It was written by experienced pedagogue and researcher of history, culture and language of his nation Aleksandras Jutkevičius. The „Karaitė Alphabet“ is already a second publication for Karaitė language over the last fifteen years. Previous one was published in Vilnius in 1996.

Naujos knygos

Prie judaikos lobio. Bam oicer fun jidiš. Esfir Bramson – Alpernienė. Iš jidiš kalbos vertė Mindaugas Kvietkauskas. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Vilnius. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. 2009. Vilnius. Lodvila. 315 p., iliustr., faks., portr. Gretut. tekstas liet., jidiš. Tiražas 300 egz.

p.19

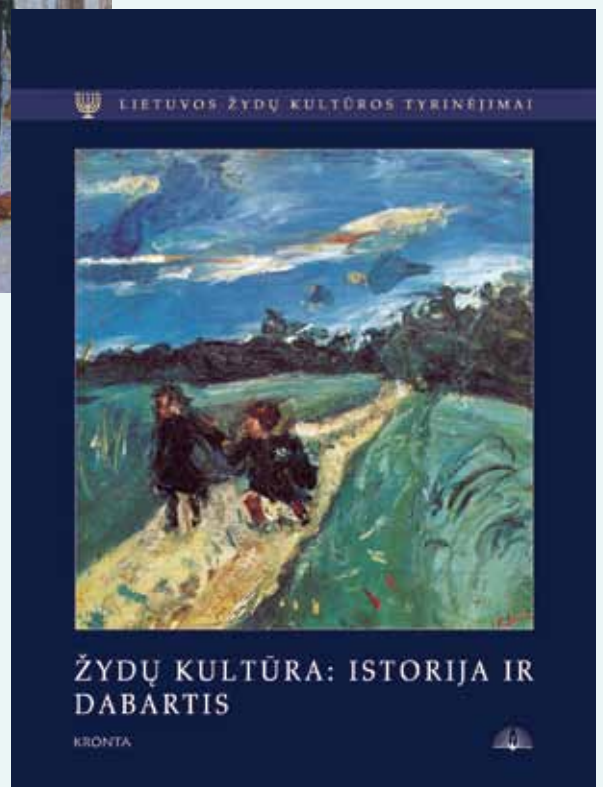

Naujos Lietuvos žydų istorijos perspektyvos. Mordechai Zalkin. Iš anglų kalbos vertė Olga Lempertaitė. Vilnius, Žara, 2009. 203 p., iliustr. Santr. angl. Tiražas 1000 egz.

p.19

Žydų kultūra: istorija ir dabartis. Jewish culture: history and the present : straipsnių rinkinys. Kultūros, filosofijos ir meno institutas. Komparatyvistinių kultūros studijų skyrius. Civilizacijų ir kultūrų komparatyvistinių studijų centras. Lietuvos žydų kultūros tyrinėjimų centras. Sudarytojas ir mokslinis redaktorius Antanas Andrijauskas. Redakcinė kolegija: Antanas Andrijauskas ... Asmenvardžių rodyklę sudarė Vaida Asakavičiūtė ir Kristina Gabalytė. Vilnius. Kronta, 2010. 460 p., iliustr. (Lietuvos žydų kultūros tyrinėjimai. Lithuanian jewish culture studies ; kn. 1).

p.19

Tautinių bendrijų namuose Vilniaus ukrainiečių bendrija paminėjo didžiojo savo tautos Kobzariaus – dainiaus Taraso Ševčenkos gimtadienį. T. Ševčenka gimė 1814 m. kovo 9 d. Kijevo gubernijos Morincų kaime, mirė 1861 m. kovo 10 d. S.-Peterburge.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos atstovai susirinko Tautinių bendrijų namuose aptarti aktualių bendruomenės reikalų.

Tautinių bendrijų namuose Lietuvos Stepono Batoro vengrų kultūros draugija paminėjo Vengrijos nacionalinę šventę – 1848 m. Vengrų revoliucijos metines.

Vlodo Uznevičiaus nuotraukos.